

A SÁROSPATAKI FŐISKOLAI KÖNYVTÁR UTASÍTÁSA 1621-ből.

A »Könyvszemle« utolsó füzetében ismertettük a sárospataki főiskolai könyvtár kéziratait, úgy a mint ezeket Kazinczy Ferencz 1813-ban Kovachich Márton György számára lajstromoztatta. Ez alkalommal Szinyei Gerzson sárospataki tanár úr közleménye ¹⁾ alapján, bemutatjuk olvasóinknak, a főiskolai könyvtár 1621-ik évi utasítását, mely a hazai könyvtárak XVII. századi történetéhez érdekes adalékot szolgáltat. I. Rákóczy György 1621 január 8-án újból átvizsgálhatta a főiskola régi törvényeit, kibővítette ezeket s az intézet könyvtáráról oly rendszabályokat léptetett életbe, melyek a könyvtártan mai előhaladott korszakában is figyelmet érdemelnek. Ez időben a könyvtárnok a legjelesebb deákok közül a tanárok és az ifjuság szavazatával választatott. Hivatását és munkakörét a főiskola törvénykönyvébe foglalt utasítás szabta meg, mely magyar fordításban így hangzik:

»Hogy a társaság (communitas) könyvkészlete (supellectile »librorum) el ne hányódjék, sőt a társaság hasznára megtartásék: arra különös gond fordítassék. A primariusok közül, ezeknek szavazatával, a tanítók egy könyvtárnokot válasszanak, »a ki okos, jámbor, tanult, józanéletű, megpróbált hűségű és »becsületességű legyen, a kinek szakértő munkássága (sollerti »industria) és szorgos gondoskodása által a társaság könyvei és »irományai megőriztessenek és közhasználatra kiadassanak. A »kit a primariusok jelenlétében megválasztanak, azt az igazgató »kiáltsa ki és erősítse meg eskü mellett, mely a könyvtárnok »számára következőleg van meghatározva: Én, N. N., a sáros-

¹⁾ A sárospataki főiskolai könyvtár története. A »Sárospataki Lapok« 1881. 1. mutatószámában. (1881. decz. 10.)

»pataki iskola könyvtárnoka, ezentúl ígérem, hogy az iskola törvényei szerint a társaságnak minden reám bizott vagyonát hűségesen megőrzöm és arról gondoskodom. Mindenekben nem a magán, de a közhasznót tekintem. A tanítók (praeceptoribus) iránt tartozó tisztelettel és engedelmességgel viseltetem, azoknak jóhírét, nevét s tekintélyét mindig és mindenütt oltalmazom, az iskola törvényeiben előírt hivatalos kötelességeket (munia) (a » mennyire az emberi természet gyarlósága megengedi) hűségesen teljesítem, az iskola jóhírét s nevét úgy az idegenek, mint az iskolabeliek előtt fentartom, a könyveket az iskola polgárai n a k s z e m é l y v á l o g a t á s (προσωποληψια) nélkül ül h a s z n á l a t r a kiadom, a kiadottakat vagy bármi módon elhányódottakat visszakerítem és bizonyos helyére viszszaeszem, minden reám bizottokról (azoknak, a kiket illet vagy illetni fog) jó lelkiismerettel számot adok, a háromegy isten úgy segítjen engemet. Ámen!«

Ezenkívül a könyvtárnok szolgálati utasítása a következő hat pontban volt körvonalozva:

»1. Tartozott a könyveket a molytól (a situ) és piszoktól (a squalore) megóvni.

2. Az elveszéstől híven és lelkiismeretesen megőrizni.

3. A könyveket az arra kiszabott órákon készséggel (haud gravatim) kiszolgáltatni.

4. A visszahozásra bizonyos határidőt kitűzni, mely 15 napnál hosszabb időre sem terjedhet. Ha az illető a könyvet még továbbra is használni akarja, más jelentkező nem letében újabb határidőig magánál tarthatja. A eodexeket az iskola falain kívül használni semmi szín alatt, még biztosíték mellett sem engedtetik meg.

5. Idegeneknek, bármily magas állásu, rendü és rangu emberek (cujuscunq̄ue status, gradus et eminentiae) legyenek is, a tanárok és a seniorok engedelmé nélkül könyvet kiadni nem szabad. Ha az idegen szükségtől kényszerítve a tanárokhoz (ad rectores) folyamodik és azoktól engedélyt nyer, csak megfelelő zálog mellett kaphat ki könyvet, mely ugyanazon szekrényben helyezendő el.

6. Minden reábizottokról a tanároknak számot adni tartozik és az iskolát addig el nem hagyhatja, míg számadásának eleget

nem tett. (L. a régi anyakönyvet a 131. lapon Koncz J. úr szives értesítése folytán).«

Ezen utasítások és rendszabályok érdekes adalékokat nyújtanak a hazai könyvtárak szolgálati pragmaticájához.

ADALEKOK SZABÓ KAROLY „RÉGI MAGYAR KÖNYV- TÁRÁHOZ.“

I.

Filadelfia 1711.

213. sz. Chrosologus Theophilusnak Rövidoktatása A Gyermekek Neveléséről, Az igaz Isteni félelemre és kegyességre Mint vitessenek a kis Gyermekek; Közbeszélgetésbe foglaltatott Virth Ambrus Norinb. Predik. által, most penig szükséges voltáért és a közönséges haszonért kérdésekbe foglalva Magyar nyelvre fordítottatott: Melly munkával minden valláson lévők alkalmassan élhetnek, mert itt a hit dolgáru nem disputáltatik, hanem Kivált keppen a kegyes Szüleknek és a hiv Praeceptoroknak jó és kegyes tanáts adatik mint viseljék magokat jó lelki esmérettel a gyermekek körül, hogy az ő tisztekben az Istennek büvséges aladását várhassák magokra. Nyomtatott Filadelfiában 1711. 8-r. A — E = 120 szott lap.

Szabó Károly »Régi Magyar könyvtárában« 1782. szám alatt közöl egy ily című munkát, mely Hallában 1711-ben Orbán István nyomdájában jelent meg s a címlapot kivéve, a mi példányunkkal mindenben megegyez. Mivel azonban az ő példányában nem Chrosologus Theophilus (a mi minden bizonnal álnév), hanem Augustus Herman Francke van szerzőnek megnevezve, s a nyomtatás helyéül nem Filadelfia, (a mi szintén álnév), hanem Halle említettik, a felsorolt példányt az övétől eltérő kiadásnak kell tartanunk.

A Nemzeti Múzeum könyvtaráé.

Közli: *Maglath Béla.*